

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Lapin ammattikorkeakoulu

Loppuraportti

56733 Tornionlaakson Struve

28.2.2022

YHTEENVETO

Struven astemittausketju kulkee kymmenen maan läpi, ja kuuluu UNESCO:n maailmanperintölistaukseen. Struven ketjun pisteet Suomen Lapissa sijaitsevat Ylitorniolla, Torniossa ja Enontekiöllä.

Hankkeen avulla pyrittiin parantamaan ketjun hyödyntämisen mahdollisuuksia, ja sen pitkän tähtäimen vaikutuksena lisääntynyt palvelutarjonta ja ketjun markkinointi tuonee alueelle uusia kulttuurimatkailijoita. Lisäksi alueen asukkaiden tietämystä Struvesta haluttiin kasvattaa.

Tässä hankkeessa pyrittiin lisäämään paikallisten toimijoiden yhteyksiä kansainväliseen verkostoon sekä lisäämään tietämystä Struven ketjusta ja sen mahdollisuuksista mm. liiketoiminnassa ja opetuksessa. Hankkeessa tehtiin yhteistyötä kansainvälisen kumppaniverkoston kanssa, ja ensimmäisinä toteutusvuosina järjestettiin yhteisiä kansainvälinen tapaamisia sekä Suomi-Ruotsi alueella että Virossa ja Latviassa. Tapaamisten aikana tutustuttiin myös tapaamisalueen Struven pisteisiin. Kansainvälinen verkosto tuotti hankkeelle kehittämissuunnitelman, jonka lisäksi Lapin ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat tuottaneet hankkeen puitteissa runsaasti sen hyödyntämiseen liittyviä ideoita.

RAPORTTI

Tavoitteet

- a) Hankkeen avulla pyrittiin parantamaan ketjun hyödyntämisen mahdollisuuksia, ja sen pitkän tähtäimen vaikutuksena lisääntynyt palvelutarjonta ja ketjun markkinointi tuonee alueelle uusia kulttuurimatkailijoita.
- b) Tässä hankkeessa pyrittiin lisäämään paikallisten toimijoiden yhteyksiä kansainväliseen verkostoon sekä lisäämään tietämystä Struven ketjusta ja sen mahdollisuuksista mm. liiketoiminnassa ja opetuksessa

Toteutus

- a) Taustaselvitys Struven ketjun tunnettuudesta alueen toimijoiden ja asukkaiden parissa.
 - Erillistä selvitystä verkkokyselyllä tai lomakkeilla ei ole tehty. Hankkeen esittelytilaisuuksissa on kysytty osallistujilta, ovatko he kuulleet Struven ketjusta ja tietävätkö, mikä on lähin piste. Lukuja ei ole otettu ylös erikseen, ja hajontaa osallistujista riippuen on jonkin verran. Esimerkiksi noin 70 henkilön tilaisuudessa aiheesta jollakin tasolla tietäviä on voinut olla vain 2 (toinen osallistunut aikaisemmin hankesuunnitteluun, toinen yrittäjänä yhdellä pisteellä), toisaalta opiskelijoiden

keskuudessa noin 24 henkilön ryhmältä kysyttäessä aiheesta tietäviä on voinut olla sama määrä. Voi siis sanoa, että ketjun tunnettuus vaihteli 0 – 10% välillä erilaisten ihmisjoukkojen osalta, ellei kyseessä ole aiheeseen entuudestaan perehtynyt asiantuntijajoukko.

- b) Alueelliset tapaamiset kohderyhmien ja kumppanihakkeen kanssa. Selvitystöiden ja kehittämissuunnitelma-työn käynnistys. Nuorten osallistaminen suunnitteluun ja ideointiin. Kansainvälisen ryhmän tutustuminen alueellisiin Struven kohteisiin, kansainvälinen kumppanitapaaminen (Tornio-Ylitornio-Pajala-Haparanda -sektorilla) ja ohjausryhmän kokoontuminen. Tunnettuutta lisäävien toimien ideointi ja toteutus paikallisella tasolla, kehittäminen myös yhteistyössä kansallisen ja kv-kumppaniverkoston kanssa.
- Kohderyhmien ja kumppanihakkeiden kanssa on ollut sähköistä viestintää, puheluita ja tapaamisia 2018 alkaen. Keskeisimpiä yhteistyöhankkeita on mm. Tornionlaakson maakuntamuseon Struven ketjuun liittyvä hanke, jossa on mukana peruskoululaisia ja myös pelillistämistä.
 - Nuoria on osallistettu suunnitteluun kolmen Lapin amk:n opiskelijaryhmän (2018-2019), kolmen harjoittelussa olleen opiskelijan (2019, 2021, 2022) ja yhden kuvataiteen opiskelijaryhmän verran (matka Pullinkiin 2019). Lapin ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat tuottaneet hankkeen puitteissa runsaasti Struven ketjun hyödyntämiseen liittyviä ideoita ja alkuvaiheen kehittämissuunnitelman.
 - Hankkeen tuloksena jalostuneen Interreg Pohjoinen -ohjelman osarahoittaman Maailmanperintö Struven ketjun pohjoiset osat -hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä on seurannut esim. kaikkien Tornion viidesluokkalaisten vierailu Alatornion kirkolla Struven merkeissä.
 - Hankkeessa tehtiin yhteistyötä kansainvälisen kumppaniverkoston kanssa, ja ensimmäisinä toteutusvuosina järjestettiin yhteisiä kansainvälinen tapaamisia sekä Suomi-Ruotsi alueella (syksy 2018) että Virossa (kevät 2019) ja Latviassa (syksy 2019). Tapaamisten aikana tutustuttiin myös tapaamisalueen Struven pisteisiin. Kansainvälinen verkosto tuotti hankkeelle kehittämissuunnitelman (2019), jonka lisäksi
- c) Verkottuminen muiden maailmanperintötoimijoiden kanssa. Kokoontuminen Hetassa huhtikuussa 2019.
- Projektipäällikkö Eila Seppänen osallistui tilaisuuteen pääsääntöisesti Tornionlaakson kesäsiika –hankkeen puitteissa ja kyseisen hankkeen sidosryhmien kanssa. Ylva Sannemalm Tornedalén 2020:sta osallistui yhteiskuljetukseen ja matkan aikana sekä illalla saatiinkin mukavasti keskusteltua eri kulttuuriperintökohteiden läheisyyden tuomista mahdollisista positiivisista vaikutuksista. Tornionlaakson koskikalastuskulttuurit kun on valittu Elävän perinnön listalle 2017 ja sidosryhmien toimi-joilla on tarkoituksena on päästä myös Unescon aineettoman

kulttuuriperinnön luetteloon lähivuosina. Koskikalastuskulttuuri sijoittuu keskeisesti Alatornion kirkon ja Aavasaksan välille Kukkolaan ja Matkakoskelle. Illan keskusteluun osallistui mm. Annamari Maukonen Humakista, Minna Heljala Tornionlaakson maakuntamuseosta, Antti Palo Kukkolankosken osakaskunnasta, Jarno Niskala Tornion kaupungista, Pia Suonvieri Haaparannalta ja Eila Seppänen Lapin amk:sta

- Matkan aikana oli myös tapaaminen norjalaisen Karen Proksin (Kautokeino/ Alta) kanssa norjalaisten mahdollisesta osallisuudesta tulevaan kehittämistoimintaan.

d) Online-kokoukset kansainvälisen verkoston kanssa.

- Hankkeen alkuvaiheessa pidettiin muutamia suunnittelukokouksia verkossa koko kumppaniverkoston kesken. Lisäksi sähköistä viestintää, puheluita ja Tornedalen2020 kanssa kasvokkain tapaamisia sekä Torniossa että Övertorneålla on ollut runsaasti, keskittyen kuitenkin enemmän Covid-19 edeltäneille vuosille. Tornedalen2020 on ollut mukana edistämässä myös tästä hankkeesta poikineita jatkotoimenpiteitä.

e) Viestintäsuunnitelman laatiminen ja toimenpiteiden käynnistäminen.

- Kirjallista viestintäsuunnitelmaa ei ole laadittu, vaan on keskitytty hyödyntämään eteen tulleita viestintämahdollisuuksia alustavan tiedotussuunnitelman hengessä, erityisesti painottaen vuorovaikutusta eri ryhmien kanssa.
- Hankkeesta on kerrottu erittäin laajasti, ja se on mainittu yleensä myös Maailmanperintö Struven ketjun pohjoiset osat -hankkeen viestintän yhteydessä. Näkyvyyttä on saatu runsaasti, toisaalta osa viestinnästä on koskenut nimenomaan Interreg-hanketta. Voidaan kuitenkin sanoa, että kertyneet artikkelit, haastattelut ja muu medianäkyvyys ovat suoraan tai välillisesti tämän Leader-hankkeen ansiota, ja ovat nostaneet Struven ketjun tunnettuutta alueellamme. Lista artikkeleista ja tapahtumista on tulokuvauksessa.

f) Raportointi kansallisella ja kv-tasolla

- Kansainvälisellä tasolla PAIK (Viro) oli koordinaattori ja lienee tuottanut raportin siltä osin. Raporttia ei ole jaettu kumppaneille.
- Lapin amk:n osalta on tuotettu kolme raporttia aikaisemmin.
- Hankkeelle myönnettyt resurssit ovat riittäneet hyvin, vaikka vuodelle 2021 haettiin jatkoaikaa, kun viimeistä suunniteltua benchmarkkausmatkaa yrittäjien kanssa ei päästy tekemään Covid-19 vuoksi vielä 2020. Vuonna 2021 matka jäi myös haaveeksi, koska päämääränä olisi ollut Norja, ja rajanylitys tiukkeni jälleen suunniteltuna matkajankohtana. Lisähaasteena aikataulutukselle oli myös pisteiden saatavuus vain kesäkuun lopusta syyskuun alkuun, jolloin myös järjestäjien ja mahdollisten isäntien lomat vaikuttivat elokuulle 2021 suunniteltuun vierailuajankohtaan. Altan viranomaiset suosittivat lopulta, että vieraita ei oteta ollenkaan vastaan elokuussa.

- Rahoituksen osalta ei yllä mainitun vuoksi ole saatu kerättyä tavoiteltua yritysrahoitusta, mutta sitä on kertynyt mm. Viron ja Latvian matkoille osallistuneiden yritysten ja yksityishenkilöiden rahoituksena.
- Talkootunteja on kertynyt kaikkiaan enemmän kuin oli tavoitteena, tosin kaikkia niistä ei ole raportoitu viralliselle lomakkeelle. Talkootunteja ovat kerryttäneet osin hankkeelle toimeksiantoja tehneet harjoittelijat ja osin projektipäällikkö omalla ajallaan kerätessään inspiraatiotuotteita kolmioihin ja tähtiin ym. teemaan liittyen. Ideoita ja työkaluja on esitelty sopivissa tilaisuuksissa ja niiden hyödyntäminen jatkuu.
- Muilta osin hanke toteutui suunnitellusti. Covid-19 vaikutusta ei olisi mitenkään pystynyt arvioimaan ennakkoon.

g) Yhteistyökumppanit

- a. Hanke on tehnyt yhteistyötä kaikkien kv-kumppaneiden kanssa Struve Route Network-verkostosta, sekä lisäksi alueellista ja rajat ylittävää yhteistyötä sekä selvitellessään osapuolia mahdollisiin tuleviin hankkeisiin että organisoidessaan muita tämän hankkeen sisältöön liittyviä toimia mm.
- Tornion kaupunki
 - Tornionlaakson museo
 - Alatornion kirkko
 - Haaparannan kunta
 - Övertorneån kunta
 - Pajalan kunta, erityisesti LIST-hanke
 - Kiirunan kunta
 - Enontekiön kunta
 - Lantmäteriet, Struven ketjun hallinointi Ruotsissa
 - Maanmittauslaitos, hallinointi Suomessa
 - Metsähallitus
 - Muonion, Pellon ja Kolarin kunnat (selvitys yhteistyöhalukkuudesta, ei maailmanperintöpisteitä)
 - Maupertuis-säätiö
 - Juoksengin kyläyhdistys
 - Sieppijärven kyläyhdistys
 - Ylitornion kunta
 - Altan museo
 - Gjennreisningsmuseet i Hammerfest
 - Kautokeino kunta
 - Humak (mm. Haluatko tutkimusmatkailijaksi -koulutusmahdollisuuden selvittäminen)
- o Kuntien osalta on pyritty olemaan yhteydessä sekä matkailun/elinkeinojen kehittäjiin, että sivistystoimeen. Yllä on alleviivattu toimijat, joiden kanssa on päädytty tiiviimpään yhteistyöhön.

Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen välittömät tulokset

Tämän hankkeen pohjalta syntyi runsaasti ideoita erilaisista jatkotoimista Struven ketjun tunnettuuden ja hyödyntämisen lisäämiseksi erityisesti pohjoisella alueella, mutta myös Virossa ja Latviassa, kun eri maiden

osanottajat jalkautuivat vierailemaan Struven ketjun mittauspisteillä ja vierailujen yhteyteen järjestetyissä tapahtumissa, jotka keräsivät kymmeniä osanottajia myös paikallisten joukosta. Hankkeessa tuotettiin yhteinen kehittämissuunnitelma, joka pohjautui Suomen, Ruotsin, Viron ja Latvian Struven ketjun pisteillä vierailujen palautteisiin ja keskusteluihin. Lisäksi Lapin amk:n opiskelijat tuottivat jo hankkeen alkuvaiheessa kehittämissuunnitelman, jota hyödynnettiin jatkon valmistelussa.

Hankkeen vaikutukset

- Lapin ammattikorkeakoulu haki Interreg Pohjoinen -ohjelmasta valmistelurahoitusta, ja kumppanikartoituksen jälkeen tuotti suunnitelman pohjalta 1,4 miljoonan euron arvoisen hankehakemuksen. Hakekus rahoitettiin, ja iso Interreg-hanke Maailmanperintö Struven ketjun pohjoiset osat alkoi jo vuoden 2020 helmikuussa. Keskeiset toiminnot Interreg-hankkeessa liittyvät viestintään Struven ketjusta niin kansalaisille kuin erilaisille sidosryhmille, tiedon keräämiseen 1800-luvun tutkimusretkestä, kolmiomittauksesta ja olosuhteista Struven ketjun pisteillä, tämän tiedon saattamisesta yleisön tietoon, opettajille järjestetystä Haluatko tutkimusmatkailijaksi -koulutuksesta, matkailutoimijoille järjestetyistä info- ja ideointitilaisuuksista sekä useista erilaisista VR-ympäristöistä. Hankkeen vaikutuksesta 2021 syksyyn mennessä yli 300 koululaista on kuullut Struven ketjusta ja vierailut Alatornion kirkolla. Juuri hankkeen päättyessä päästiin viimein jalkautumaan Interreg-hankkeen seminaarin ja työpajojen merkeissä niin Tornioon (yhteistyössä Maupertuis-säätiön, Tornion ja Tornionlaakson museon kanssa), Ylitorniolle (yhteistyössä Heart of Lapland, Tornio ja Tornionlaakson museo), Enontekiöön (yhteistyössä Enontekiön kunta, Tornionlaakson museo, Altan museo, Tornion kaupunki) ja Juoksenkiin (yhteistyössä Juoksengin kyläyhdistys ja Tornio). Digitaalisista ratkaisuista on julkaistu 360 virtuaalimaailma Tornionlaakson museolla. Muita tuloksia tullaan esittelemään huhtikuusta 2022 lokakuuhun 2022 kiertävässä näyttelyssä ja työpajoissa. Kehittämistyöhön (ei siis pelkästään tapahtumien osallistujia) on osallistunut yli 120 henkilöä, joista monet ovat olleet mukana jollakin tavalla jo Tornionlaakson Struussa.

- Mediahuomio Struven ketjulle

YLE radiohaastattelu Eila Seppänen ja Aivar Niinemägi 12.9.2018 (lähetys oli kuultu Keski-Suomessa päinkin)	
12.9.2018 Lapin kansa: Kansainvälinen seurue kiertää tutustumassa maailmanperintökohde Struven ketjuun Lapissa	https://www.lapinkansa.fi/lappi/kansainvalinen-seurue-kiertaa-tutustumassa-maailmanperintokohde-struven-ketjuun-lapissa-1642856/?fbclid=IwAR15_I_tkOd-vzsb6JYh-JquaGl6JbGLUXy66rIxWOARfhqcQby0InXa1-pL8
24.2.2020 Altaposten: 14 mill. til grenseoverskridende verdensarv	https://www.altaposten.no/kultur/2020/02/24/14-mill.-til-grenseoverskridende-verdensarv-

	21169859.ece?fbclid=IwAR1Juq2q2Wf0eS te6pR1h1Cie548G5hNWksTpuXZ1KA- kImA8nO-dtnAhLSU
20.2.2020 Lapin amk, online news: <u>Maailmanperintöä kehitetään yli rajojen</u>	https://www.lapinamk.fi/news/Maailmanperintoa-kehitetään-yli-rajojen/fuu3sfdb/1ec44420-44ae-469e-9887-429a4e1123d6
20.5.2020 Meän Tornionlaakso: Struven ketju osa pohjoista maailmanperintöä Tornionlaaksossa	https://drive.google.com/file/d/1q7V6ZV7Aa7uDCPbEGFbaMeQ-Bix8h6R1/view?usp=sharing
16.7.2020, Lapin kansa: Yksitoista maailmanperintöä pohjoisen ketjussa	Front page: https://drive.google.com/file/d/1jdUP1oorj3FaU2QybWwYhxCA6CL6nIf4/view?usp=sharing Article: https://drive.google.com/file/d/1PI1vxhccmGMSHhTzyOx-mofxLxnj42scF/view?usp=sharing
12.8.2020 Kemi-Tornio kaupunkilehti: Maailmanperintökohdetta kehitetään matkailuvaltiksi yli rajojen	Front page: 8 cm x 5,5 cm photo of SGA map + heading Page 1 https://drive.google.com/file/d/1d_r0RHIN-BGeuacfWsqJd-QT3mqHUSreu/view?usp=sharing Page 2 https://drive.google.com/file/d/1kblen2b-HkIcEVyj20XX1Zo-kcW67sPXr/view?usp=sharing
14.9.2020 Sveriges Radio P1: Världsarv i Tornedalen blir virtuellt	https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=478&artikel=7551809&fbclid=IwAR0cA5AR1m6TXoRX1_JYD_4LQbjH_vOsd64cXe9GnpqJIs9roOi9WHFJb_0 (interviews x.8.2020 (Tarja), 13.8.2020 (Eila) and 26.8.2020 (Eila, Jarno, Panu, Juha) Helene Alm)
17.9.2020 Meän Tornionlaakso: Putaan koulun oppilaat tutustumassa Struven ketjuun ja Aavasaksan näköalaan	https://drive.google.com/file/d/14-GK5xyA0D2feJkGES_QjptKmn7KeDK9/view?usp=sharing
3/2020 Kart & Bildteknik, Struves meridianbåge blir "virtuellt"	http://kartografiska.se/wp-content/uploads/Ko-B-nr-3-2020-webb.pdf?fbclid=IwAR3RCfwOePfeKn_GsIRmv_c-V6-Ew-BvRP2g3NG5q6XEfZ5uV_M_Bsda4KM On project drive: https://drive.google.com/file/d/11Sv8XawpJZDsYazh5akE3tSw7zj3CbOG/view?usp=sharing

31.3.2021 Frostbit Software Lab: blog about game planning	https://www.frostbit.fi/historiallinen-tarkkuus-vastaan-helppo-pelattavuus-struven-ketju-mobiilipelin-suunnittelu/
late June 2021, Helsingin Sanomat, Mittanauha yli Suomen	https://www.hs.fi/tiede/art-2000007982855.html
3.9.2021 Yle, Omaa kulttuuri-perintöä tehdään tutuksi torniolaisille koululaisille	https://yle.fi/uutiset/3-12084329
1.10.2021 HB: Spårar Struve/ Följer Struve med modern teknik	Front page photo + 1 page story; not available public
Finnish specialist magazine Positio 6.10.21, Struven kolmiomittausketju on hohtava helmi Suomen maailmanperintöpisteiden joukossa	https://www.maanmittauslaitos.fi/tietoa-maanmittauslaitoksesta/organisaatio/lehdet-ja-julkaisut/positio/struven-ketju
24.1.2022 Lapin amk blog: Lapin ainoasta maailmanperintökohteesta ammennetaan uusia ideoita matkailutuotteille	https://www.lapinamk.fi/blogs/Lapin-ainoasta-maailmanperintokohteesta-ammennetaan-uusia-ideoita-matkailutuotteille/0q5cunco/6422ba03-4230-4ec6-b62c-e973475b3794?fbclid=IwAR0KP9M0OecBXxYUsmcShC_6vJxyH9i-V1r_s7Ab-RhzPlyE8d0H44zkbMek
10.2.2022 Meänraatio: Nyt voipii käyä vierailmassa Struven mittausketjussa - vaikka itte ei oikeastaan ole sielä.	from around 26:29 Meänraatio - Maria Heikka 10 februari 2022 - Meänraatio Sveriges Radio
11.2.2022 Lapinkansa: Struven ketju tulee tutuksi pelin keinoin – Maailmanperintökohte tarjotaan Tornionlaaksossa paikallisille ja turisteille esteettömänä elämyksenä	Struven ketju tulee tutuksi pelin keinoin – Maailmanperintökohte tarjotaan Tornionlaaksossa paikallisille ja turisteille esteettömänä elämyksenä Lapin Kansa
18.2.2022 Vähän uutta, vähän vanhaa ja jotakin muutakin – kuulumisia sivistyspalvelujen kentältä	https://www.tornio.fi/blogi/vahan-uutta-vahan-vanhaa-ja-jotakin-muutakin-kuulumisia-sivistyspalvelujen-kentalta/?fbclid=IwAR054f4em9n-KIIXnUk0STcp01S5oHi4dSDGh-IUZrDR4h2IeMXantFwrvvQ

Nämä toimenpiteet ja tulokset eivät olisi toteutuneet ilman Tornionlaakson Struvea.

Esitykset jatkotoimenpiteiksi

- On hyvinkin mahdollista, että alueemme toimijat lopulta rohkaistuvat kokeilemaan tuotekehitystä Struven ketjuun liittyen joko palveluiden tai fyysisten tuotteiden merkeissä. Sen toiminnan tukemiseen ei ole vielä käynnissä olevaa instrumenttia, eli tuotteistuksen ekosysteemin luomiseen, prototyyppien tekemiseen ja muuhun tuotekehitysprosessiin tulisi voida panostaa jatkossa myös kehityshankkeiden osalta.
- Covid-19 esti osin sekä alueellista että rajat ylittävää toimintaa. Olisi tärkeää, että myös jatkossa Struven ketjuun liittyvät toimijat, sivistystoimi, alueen asukkaat ja yrittäjät pystyisivät tekemään niin alueellista kuin kansainvälistä yhteistyötä, sillä kehitettävää ja viestittävää tällä maailmanperintösaralla tulee olemaan vielä runsaasti, vaikka hankkeen vaikutuksesta aloitetuissa toimenpiteissä päästäänkin jo hyvään alkuun.

Allekirjoittajat ja päiväys

Tämä dokumentti on osa loppuraporttia, joka on allekirjoitettu sähköisesti.